

ROZHLADY

ZAHRANIČNOPOLITICKÉ KONTAKTY DYNASTIE TCHANG
A TIBETSKEJ RÍŠE (OD 7. DO 9. STOROČIA)¹

MARTIN S L O B O D N Í K

SLOBODNÍK, M.: Political contacts between the Tang Dynasty China and the Tibetan empire (7th-9th century). *Historický časopis*, 43, 4, 1995, pp. 689-704, Bratislava.

The author deals with the question of contacts between the Tang Dynasty China and the Tibetan Empire. He considers this relation from the point of view of (non)functioning of the classical Chinese sinocentric model of foreign relations. His paper is divided into three parts. Firstly he discusses the Chinese and Tibetan old sources related to this period and he points out some problems connected with them (problem of reliability of Chinese sources and their sinocentric terminology; the focus on religious history of Tibetan historians). The second part is devoted to the brief summary of political relations between these two empires. In the third part he tries to show how the contemporary Chinese historians see these relations and how do they picture them in Chinese propaganda connected with the question of the historical status of Tibet and the unity of nationalities in the PRC.

History. China, Tibet, foreign contacts. Ancient period, 7th-9th century.

V štúdiu sa zaoberám kontaktmi Tibetskej ríše a Číny. Začiatkom 7. stor. sa na území Tibetskej náhornej plošiny vytvoril prvý raz v histórii jednotný politický útvar - Tibetská ríša. V pomerne krátkom období jej trvania (rozpadla sa v polovici 9. stor.) dosiahol Tibet najväčšiu územnú rozlohu vo svojich dejinách a stal sa jednou z rozhodujúcich veľmocí v Ázii. Začiatkom 7. stor. (r. 618) nastúpila v Číne na trón nová dynastia Tchang, ktorá vládla do r. 906 a toto obdobie aj u Čiňanov patrí k jedným z civilizizačných vrcholov. Okrem týchto dvoch veľmocí bola v tomto období vo východnej Ázii pomerne silným politickým útvarom ešte aj Turcká ríša, z ktorej sa neskôr vytvorila Ujgurská ríša (začiatkom 8. stor.). Tieto mocnosti však nehrali rozhodujúcu úlohu, ale boli dôležitým prvkom najmä v plánoch čínskych štátnikov, keďže od druhej polovice 8. stor. nebola Čína vojensky dostatočne silná, aby sa ubránila útokom Tibetanov a hľadala pomoc u iných „barbarských“ národov. Vzhľadom na to, že v tomto období dynastia Tchang nebola vojensky dosť silná, aby si mohla podmaniť Tibetskú ríšu, je ich vzťah dobrým príkladom toho, ako čínske zahraničnopolitické koncepcie (mám na mysli problém sinocentrizmu)² (ne)fungovali v obdobiach, keď Čína narazila na suseda, ktorého cisárska armáda nebola schopná vojensky poraziť a ktorý odmietal uznať nadradenosť čínskeho cisára. V úvodnej časti by som najprv

¹ Niekoľko poznámok k prepisu slov prevzatých z ázijských jazykov (sanskrit a tibetčina) použitých v texte. V prepisoch slova „Buddha“ a odvodených tvarov (buddhizmus, buddhistický) používam dve „d“ a nie jedno, ako je nesprávne kodifikované. Slovo „Budha“ označuje v sanskrite planétu Merkúr, ale slovo Buddha je odvodené od „buddhah“ - „prebudený“. Rovnako je nesprávne kodifikovaný titul vyššieho duchovného hodnostára v tibetskom buddhizme, ktorý je uvedený ako láma (ale správne lamaizmus). Neexistuje dôvod, prečo by sa tibetské slovo lama (transliterácia bla-ma) malo písať s dlhým „á“, a preto používam tvar „lama“. Pri transkripcii tibetských osobných mien a názvov diel používam prepis zavedený J. Kolmašom pre češtinu. Pozri CYBIKOV, G. C.: *Cesta k posvätným miestom Tibetu*, Praha 1987, s. 343-344.

² SLOBODNÍK, M.: *Koncepcia čínskej zahraničnej politiky v období pred a za vlády dynastie Tchang*. *Historický časopis*, 42, 3, 1994, s. 520-533.